

BELANGEN

Laten we zuinig zijn op de aorta van de blaasmuziek

■ 'Maak effe een kopietje!' of 'Oh, dat stuk sturen we wel even door naar onze bevriende vereniging!' Hoe vaak gaat het niet zo? Het lijkt onschuldig. Maar wat zijn de gevolgen als iedereen dit zou doen? Musidesk werkt met verschillende partners aan een concept dat op legale wijze digitale uitwisseling van bladmuziek mogelijk maakt. Een product waar straks iedereen profijt van kan hebben, zowel verenigingen, uitgevers als componisten. Mits alle partijen wat meer oog hebben voor elkaars belangen.

TEKST: FRANK VERGOOSSEN • FOTO: WWW.FREEPIK.COM

Dat het uitwisselen van bladmuziek niet zomaar mag, weet iedereen best wel. Toch zijn er maar weinig verenigingen die er zich volledig van vrij kunnen spreken. Het is ook zeker geen nieuw verschijnsel. Door technische ontwikkelingen is het alleen een stuk gemakkelijker geworden. Bovendien moeten verenigingen door teruglopende (subsidie-)inkomsten steeds meer op de kleintjes letten. Dat maakt vindingrijk.

Digitalisering werkt illegale verspreiding in de hand. Via diverse Facebookpagina's vindt een levende uitwisseling van complete sets en losse partijen plaats. Alsof je bij de buurvrouw aanklopt om een kopje suiker te lenen. Van het besef dat dit uiteindelijk een regelrechte aanslag is op de aorta van de blaasmuziek is niet iedereen doordrongen.

BIJNUMMERS

Exacte cijfers van het op deze wijze overtreden van de auteurswet zijn niet bekend. Maar uitgevers hebben heus wel in de smiezen als er stukken gespeeld worden die niet via de legale weg op de lessenaars terecht zijn gekomen. Een blik op de concertprogramma's zegt soms al genoeg. Concourswerken of grote concertwerken worden vaak wel op legale wijze aangeschaft. Het zijn vooral de 'bijnummers' waarvoor uit het illegale circuit wordt geput. Toch zul je uitgevers er zelden over horen klagen. Ze willen niet als de boeman worden afgeschilderd. Als de harteloze zakenman die elk dubbeltje uit de verenigingen probeert te persen.

ZORGEN

Bij Musidesk Rijnbrink maken ze zich over het illegaal gebruik van bladmuziek zorgen. Musidesk is informatiespecialist op het brede vakgebied van de muziek. Met een bibliotheekfunctie die zich onder meer richt op het uitlenen van bladmuziek aan muziekverenigingen. De collectie van Musidesk omvat duizenden orkestwerken, ensemblewerken, bladmuziek, literatuur en partituren. "Verenigingen spelen graag nieuwe muziek. Daarvoor zijn uitgeverijen on-

misbaar. Illegaal bladmuziek verspreiden draagt bij aan een verschraling van nieuw repertoire", zegt Wout Ligterink, manager Rijnbrink Cultuur.

BUDGETTEN

Om wat meer inzicht te krijgen in deze problematiek heeft Musidesk een onderzoek gehouden. Aan honderd vereniging zijn vragen gesteld over het gebruik en de aanschaf van bladmuziek. Nu steekt natuurlijk niemand de vinger op om te melden dat hun muziek van de vrachtwagen is gevallen. De enquête heeft wel inzicht gegeven in hoeveel geld verenigingen uitgeven aan bladmuziek en hoeveel werken ze gemiddeld per jaar spelen.

De meeste verenigingen blijken tussen de 600 en 1000 euro per jaar te reserveren voor de aanschaf van muziek, terwijl ze gemiddeld zo'n 25 tot 40 verschillende stukken per jaar spelen. Ligterink: "Uit ervaring en door gesprekken weten we dat in het zuiden van het land hier bewuster mee wordt omgegaan. Daar zie je dat verenigingen budgetten vrijmaken voor de aanschaf van muziek. In sommige delen van het land gebeurt dat maar sporadisch. Daar worden afspraken gemaakt over onderlinge verspreiding. Bij een origineel werk is dat nog wel toegestaan, maar het gaat daarbij ook vaak over illegaal verkregen materiaal. In de provincies waar Musidesk opereert (voornamelijk Gelderland en Overijssel, red.) ervaren we dat de mix tussen gekochte en geleende muziek budgettair meer ruimte geeft en daardoor minder illegale verspreiding in de hand werkt."

SCANNEN

Heleen Huijnen, projectleider bij Musidesk, vult aan: "Onder illegaal kopiëren verstaan we dat je het van de ene naar de andere vereniging doorgeeft. Dat is tegenwoordig heel gemakkelijk. Veel verenigingen scannen het in en hebben dan de hele set digitaal. Dirigenten nemen het dan makkelijk mee naar een andere vereniging. Dat gebeurt niet altijd met opzet omdat ze er niet voor willen betalen, maar vooral omdat het makkelijk is. Dat

**Illegaal
bladmuziek
verspreiden
draagt bij
aan een
verschraling
van nieuw
repertoire.**

Ook voor componisten wordt het niet meer rendabel om nog stukken te schrijven.

geldt ook voor de losse partijen. Digitaal verspreiden gaat nu eenmaal eenvoudiger dan als je het op papier doet.”

BALANS

Het levensvatbaar houden van de blaas-muziekcultuur vraagt om een goede balans tussen de belangen van zowel uitgevers als verenigingen, stelt Musidesk. Beide partijen moeten beseffen dat ze elkaar nodig hebben. Om nieuwe muziek te kunnen spelen, zijn uitgeverijen en componisten onmisbaar. Nederland heeft een rijke cultuur aan blaas-muziek, zowel in het verenigingswezen als in het aantal uitgeverijen. Die opereren echter in een nichemarkt die zowel qua omvang als budgetten krimpt. Verenigingen moeten beseffen dat ze in hun begrotingen geld opzij moeten zetten voor bladmuziek. Uitgeverijen moeten zich realiseren dat die budgetten niet tot aan de wolken reiken.

ROYALTY'S

Kopiëren van partijen is vanzelfsprekend ook een doorn in het oog van de uitgevers. Zij zien hoe hun stukken van hand tot hand gaan terwijl ze er niet voor betaald krijgen en er ook geen royalty's worden afgedragen aan de componisten. “Als iedereen dat doet heb je straks geen uitgevers meer”, legt Leon Vliex van uitgeverij Bronsheim Music uit. “Ook voor componisten wordt het niet meer rendabel om nog stukken te schrijven. Uiteindelijk is er dan straks ook geen muziek meer. Na afloop van een repetitie worden wel met gemak een paar biertjes van 2,50 euro per stuk besteld, maar voor partijen wil men niet betalen.”

Vliex stemt regelmatig af op Facebook-pagina's waarop oproepen worden gepost om muziekstukken te delen.

Af en toe probeert hij mensen op andere gedachten te brengen en merkt dat dit toch een zekere kentering teweegbrengt. “Mensen denken soms dat alles gewoon mag. Als je uitlegt waarover het gaat zie je toch dat ze er wat meer rekening mee houden.”

KIJVEN

Maar met het opgeheven vingertje kijken, levert doorgaans toch niet het

gewenste resultaat op. Dat is de afgelopen coronamaanden wel gebleken. Zelfs mensen uitleggen en bewust proberen te maken dat ze zichzelf en anderen in levensgevaar brengen, laat sommigen volledig koud. Het proces zo inrichten dat het nauwelijks nog interessant is om buiten de lijntjes te kleuren, is waarschijnlijk een probater middel om het verschijnsel de kop in te drukken. Dat is waar Musidesk achter de schermen mee bezig is: het legaal aanschaffen van bladmuziek zo aantrekkelijk maken dat illegaal kopiëren en verspreiden vrijwel geen voordelen meer oplevert. Onder de slogan ‘Met gemak legaal’ wordt met de inzet van eigentijdse technieken gewerkt aan een systeem dat erin voorziet dat verenigingsbibliothecarissen gemakkelijker en gecontroleerd muziek binnen hun vereniging kunnen verspreiden en er minder illegale bladmuziek in omloop komt.

DRIEHOEK

De driehoek muziekuitgevers, verenigingen en Musidesk (als uitleenservice) zitten voor de uitwerking van dit idee samen aan tafel. Dat is best bijzonder. De belangen van Musidesk en de uitgeverijen lopen immers niet altijd parallel. Musidesk neemt voor haar bibliotheken weliswaar ieder jaar voor veel geld bladmuziek af bij de uitgeverijen. Maar tegelijkertijd beseffen ze ook dat van een aan Musidesk verkocht werk meerdere verenigingen gebruikmaken, die het werk dus niet rechtstreeks bij de uitgever kopen. Musidesk draagt van iedere uitgeleende set weliswaar keurig netjes leenrecht af, maar voor Stichting Leenrecht gaat het daarbij om relatief kleine bedragen die moeizaam bij de rechthebbenden terechtkomen.

Het systeem dat de partijen nu voor ogen hebben zorgt ervoor dat ook dat beter geregeld wordt. Over hoe het product eruit komt te zien en hoe het precies gaat werken, komt de komende maanden meer duidelijkheid. Maar Musidesk is ervan overtuigd dat het project ‘Met gemak legaal’ zal bijdragen aan het besef dat bladmuziek de aorta van de blaas-muziek is. •